

Somos András

A Magyar Tudományos Akadémia 1954. január 30.-án, szombaton
d.e. 11 órakor megtartott 1. számú elnökségi ülésének
j e g y z ő k ö n y v e .

Jelen voltak: Rusznyák István elnök, Gombás Pál és Ligeti Lajos alelnökök,
Alexits György, Erdey-Gruz Tibor, Lukács György,
Molnár Erik, Straub F. Brumó elnökségi tagok,
Németh Gyula, Fogarasi Béla, Riesz Frigyes,
Manninger Rezső, Maucha Rezső, Verő József és
Schulek Elemér osztályelnökök.

Kimentették magukat: Hevesi Gyula és Novobátczy Károly elnök-
ségi tagok és Mihailich Győző osztály-
elnök.

Meghívott valamennyi napirendi ponthoz: Hanisch József, az
Akadémia Felsőbizottságának tagja és Maucha
Béla főcsoportvezető.

A 2. napirendi pontnál: Kotlán Sándor és Mócsy János akadé-
mikusok, Erdei Ferenc és Somos András
levelező tagok és Páris János a IV.
Osztály szaktitkára.

A 3. napirendi pont a./-nál: Gerevich László,
Páris Dezső akadémikus.

N a p i r e n d :

1./ Beszámoló az 1953. évi december hónapban végzett
munkáról.

Előadó: Osztrovszki György főtitkár,

2./ Az Agrártudományok Osztálya munkájának megvitatása.

Előadó: Somos András osztálytitkár.

3./ Egyebek.

a./ Budapest keletkezése ezeréves évfordulójának
megállapítása.

b./ Magyar Enciklopédia Szerkesztő Bizottsága.

c./ Könyvtári Tanács személyi változására javaslat.

-. - . - . -

Rusznyák István elnök üdvözli az Elnökség megjelent tagjait és
az ülést megnyitja.

Napirend előtt felkéri Manninger Rezső és Németh Gyula
akadémikusokat a jegyzőkönyv hitelesítésére.

1./

Rusznák István elnök felkéri Osztrovski György főtitkárt az 1953. december havi munkáról szóló beszámoló megtartására.

Osztrovski György főtitkár az alábbiakban számol be az 1953. évi december havi munkáról.

Az 1953. december 19-i elnökségi ülés határozatait teljesítettük.

- 1./ A II. Osztály vezetősége határidőre megtette javaslatát a néprajztudományok megfelelő irányítására.
- 2./ A gyógyszeripari kutatás helyzetéről szóló előterjesztés elkészítése folyamatban van. /Határideje: 1954. január 31. Az elkészítésért felelősek: Osztrovski György főtitkár, id. Issekutz Béla és Straub F. Brubó akadémikusok/
- 3./ A nagygyűlési előadásokban javasolt változtatások megtörténtek.
- 4./ Az elnökségi ülések tervét a határozat értelmében megváltoztattuk.
- 5./ A KFB az akadémiai könyvkiadás megjavítására vonatkozó javaslatát az elnökség határozatát keresztülvázolta.
- 6./ Az Acták terjesztésének megjavításával foglalkozó javaslattal kapcsolatban hozott határozatokat teljesítették, kivéve azt, amely arra vonatkozik, hogy az Akadémiai Kiadó is vegyen részt az Acták tudományos propagandájában. /Felelős: Osztrovski György főtitkár, Alexits György a KFB titkára, határidő: január 20./
- 7./ A Történettudományi Intézet megküldte véleményét Budapest keletkezésének ezeréves évfordulójára vonatkozóan.
- 8./ Pattantyus Á. Géza oklevele elkészült, a legközelebbi osztályülés keretében át fogják adni.
- 9./ Az Állategészségügyi Kutató Intézet Tudományos Tanácsának elnökét, titkárát és tagjait felkértük a munka megkezdésére.
- 10./ Kovács K. Pál levelező taggal közöltük az elnökség határozatát, hogy a Méréstechnikai és Műszerügyi Intézet nevének megváltoztatásához az elnökség nem járult hozzá.
- 11./ Az elnökség 1953. november 21-i határozata értelmében késedelmi kötbérek és a szerzői korrektúra költségek elhárításával kapcsolatos végleges szöveget a KFB közölte az illetékesekkel.

Az elmúlt hónapban az osztályok legfontosabb feladata az 1954. évi I. félévi munkaterv elkészítése, a főbizottságok tagjainak összeállítása és az aspirantúra felvételek előkészítése volt.

E feladatok során általában jó munkát végeztek osztályaink. Az 1954. I. félév munkaterv megvalósítását az I. Osztály különösen jól oldotta meg, ahol a munkaterv kollektív munkával készült. Igyekeztek rövid, áttekinthető tervet készíteni. A bizottságok munkaterveiben a tudományos kérdések vannak előtérben a szervezési feladatokkal szemben.

Az aspirantúrára való mozgosítás terén jelentős eredményeket ért el a VI. Osztály, ahol az Osztály előadói több vidéki üzemet és egyetemet látogattak meg. Kitűnt, hogy az üzemekben nem nagyon foglalkoztak ezzel a kérdéssel és az egyetemeken is nehézségek vannak. /Az 1953-54-ben végző mérnökök csak 1955. januárjáig kapják meg oklevelüket, az oktatószemélyzetet nem tudják nélkülözni, így azok csak levelező aspirantúrára jelentkezhetnek./

Az 1954. évi főbizottsági tagok névsorát legjobban az V. Osztály állította össze. Az I. Osztálynál előfordult pl. hogy 30 tagu főbizottságot javasoltak, azóta ezen már változtattak.

A II. Osztály vezetősége december 15-i ülésén megvitatta az egyes tudományágak II. ötéves tervjavaslatait és fontos szempontokat adott a tervek végleges elkészítéséhez.

Az V. Osztály december 1-én tartotta osztályülését, ahol az elmélet és gyakorlat kérdéséről vita alakult ki. Az osztályülés azonban nem foglalt állást Gegesi Kiss akadémikus véleményével szemben, aki az orvosi diagnózist is tudományos munkának minősítette.

A VI. Osztály jelentéséből a következőket idézem "A tanszékek 1953. évi 2,900.000.-Ft célhitelkeretéből október 31-ig 1,822.000.-Ft került felhasználásra. Az 1954. évre 83 tanszékről 7,256.000.-Ft célhiteligény érkezett be." Ezek a számok magukért beszélnek. Ha 10 hónap alatt a rendelkezésre álló összeg 2/3-át költötték el, akkor két hónap alatt az 1/3 részt biztosan nem használták fel. 1953-ban 3,000.000.-Ft-öt sem költöttek el, ezzel szemben 1954-re 7,256.000.-Ft igényt adtak be.

Decemberben rendezte az I. Osztály az SzKP XIX. Kongresszusa irodalmi utmutatásairól szóló tudományos ülészakot. Az ülés jelentős, mert első ízben folytak irodalomelméleti viták ilyen széles körben. Az ülészak hiányossága, hogy egyes helytelen elméleti állásfoglalások nem részesültek eléggé meggyőző és magas elvi színvonalú bírálatban.

Kiküldetések, meghívások.

December hónapban Rázsó Imre akadémikus 2 hónapos tanulmányutra indult a Szovjetunióba.

Székely György és Arató Endre történészek elutaztak a csehszlovákiai Történész Konferenciára.

Kiss József szerves kémikus docens 4 hónapos tanulmányutjáról visszerkezett a Német Demokratikus Köztársaságból.

Az elmúlt hónapban 5 bolgár vendégünk /Ivanov, Jordanov, Kadijski, Pescev, Angelov/, akik hosszabb idő óta tartózkodtak hazánkban, visszautaztak.

Az Állattenyésztési Kongresszus résztvevői december elején el-
 utaztak.
 Marcewzski, Fis és Sokolowszki lengyel matematikusok két hétig
 tartózkodtak hazánkban, szintén visszautaztak.
 Skalicka csehszlovák nyelvész egy hétig tartózkodott hazánkban
 szótárlektorálás céljából.
 Ostrovski lengyel vendégünk december folyamán érkezett hazánkba.
 Decemberben került megkötésre a bolgár, csehszlovák és a román
 kulturális egyezmény 1954. évi munkaterve. A német és a lengyel
 kulturális munkatervekkel együtt ezzel 5 kulturális munkaterv
 megkötésére került sor. /alban, kínai hiányzik/

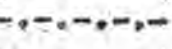
Bejelentés.

A Csehszlovák Tudományos Akadémia elnöksége jóváhagyta a cseh-
 magyar szótár tárgyában 1953. szeptember 17-én aláírt jegyzőköny-
 vet.

Február hónap folyamán az osztályok legfontosabb feladatai:

1. Az 1954. évi Nagygyűlés előkészítésének megkezdése.
2. Az 1954. évi aspiránsfelvételek lebonyolítása.
3. Debrecenben akadémiai napok rendezése.
4. II. ötéves tudományos terv munkáinak megkezdése.

Az Elnökség tagjai a főtitkári beszámolót elfogad-
 ják.

3./ Egyebek.

Magyar Enciklopédia Szerkesztő Bizottsága.

Elnök: Rusznyák István

Elnökhelyettes: Mátrai László

Tagok:

Andics Erzsébet	Lukács György
Abrahám Ambrus	Manninger Rezső
Buzágh Aladár	Németh Gyula
Fejér Lipót	Osztrovszki György
Fogarasi Béla	Riesz Frigyes
Fülöp Lajos	Schulek Elemér
Geleji Sándor	Soó Rezső
Gombás Pál	Straub F. Brunó
Ivánovics György	Szentágothay János
Illyés Gyula	Szörényi Imre
Jánossy Lajos	Törő Imre
Kodály Zoltán	Vadász Elemér
Ligeti Lajos	Varga József.

5 -

Magyar Enciklopédia Szerkesztősége.

Főszerkesztő: Kovács Máté a debreceni Egyetemi Könyvtár vezetője.

Szerkesztők: Az Akadémia osztályainak kijelölendő megbízottai.

Határozat: Az Elnökség a Bizottság személyi összetételére vonatkozó javaslatot elfogadja, és megbizsa a Főtítkárt, Kovács Máté főszerkesztői kinevezésének elkészítésével. Kinevezés után fel kell kérni Kovács Mátét az Enciklopédia munkálatainak részletes javaslattevésére.

3./ c./ A Könyvtári Tanács személyi változására javaslat.

Az Elnökség a Könyvtári Tanács korábban kinevezett tagjai közül Tolnai Gábort és Erdey Lászlót ezen funkciójuk alól felmentette és ezzel a Tanácsban két hely megüresedett. Az Elnökség elfogadja Kovács Máténak és Fodor Gábornak a két megüresedett helyre való kinevezését.

2./
Az Agrártudományok Osztálya munkájának megvitatása.

Somos András osztálytitkár kiegészítésképpen a beszámolóhoz elmondja, hogy a növénytermesztés színvonalát igen gyors ütemben kellett volna emelni, ezért nem volt idő hosszabb kísérletek beállítására.

Erdei Ferenc levelező tag hozzáteszi Somos András osztálytitkár kiegészítéséhez, hogy a Földművelésügyi Minisztérium által megkövetelt részletmunkák, kampányfeladatok kivitelezése háttérbe szorította a fundamentális kutatásokat.

Lukács György akadémikus véleménye szerint nem feltétlenül szükséges az osztály akadémikus létszámát növelni az eredményesebb munka elérése céljából. A II. Osztály Pedagógiai Főbizottsága igen jó munkát végez anélkül, hogy annak akár egy akadémikus tagja lenne.

Alexits György elnökségi tag az osztály könyvkiadásával kapcsolatban megjegyzi, hogy helytelennek tartja az olyan pusztán leíró jellegű munkák nagy példányszámban való megjelentetését, mint pl. a Bátorliget.

Kotlán Sándor és Maucha Rezső akadémikusok hangsúlyozzák a Bátor-
líget...c. könyv tudományos jelentőségét.

Lukács György elnökségi tag javasolja, hogy az Akadémia osztályai a könyvkiadási terv elbírálásánál csak a perspektivikus kutatás számára legfontosabb és legkevésbé nélkülözhető könyvek kiadását állítsák előtérbe. Felhívja a figyelmet arra, hogy a szakemberek számára sokszorosítási eljárással is lehet könyveket kiadni.

Straub F. Bruno elnökségi tag vitatja, hogy az-e az Akadémia feladata, hogy hasonló munkákat végezzen intézeteiben, mint az F.M. intézetek, vagy, hogy elvi iránymutatással szolgáljon az egész agrártudományi kutatás számára.

Rusznay István elnök összefoglalva a vita eredményét leszögezi, hogy az Agrártudományok Osztálya jelentése jó jelentés volt. A hibái ennek a jelentésnek is megvannak, mégis lényeges haladást mutat az eddigi jelentésekhez viszonyítva. Jónak értékeli a jelentést azért is, mert az Osztály munkáját az egész magyar agrártudomány perspektívájában állítja be. Legfőbb hiányossága, hogy nem határozza meg azt, hogy mi az Akadémia feladata a mezőgazdasági kutatás terén, nem mondja meg a jelentés, hogy melyek legyenek elvileg az akadémiai témák. A jelentés általában feltárja a hiányosságokat, azonban ezeknek a hiányosságoknak vissza kellene tükröződniük a határozati javaslatokban. Az Osztályvezetőség foglalkozzék ebből a szempontból ismét a határozati javaslatokkal.

Határozat:

- 1./ Az Agrártudományok Osztálya vegye fel a szoros kapcsolatot a Magyar Tudományos Akadémia Alkalmazott Matematikai Intézetével.
- 2./ Az Agrártudományok Osztályának Vezetősége állapítsa meg elvileg az akadémiai témákat és a tudományos munkásságának feladatait.
- 3./ Az Agrártudományok Osztálya vegye fel a szoros kapcsolatot az Akadémia II. Osztályának Közgazdaságtudományi Állandó Bizottságával.
Felelős: Manninger Rezső osztályelnök.
- 4./ Fogarasi Béla osztályelnök javaslatára Elnökség úgy határoz, hogy 1954. tavaszán megtekintti a martonvásári Növénytermelési Kutató Intézetet.
Felelős: Osztrovszki György főtitkár.
- 5./ Az Osztályvezetőség vizsgálja meg a feltárt hibák alapján milyen javaslatokat tud tenni ezek kijavítására és a határozati javaslatokba dolgozza be.
- 6./ A tudományos munka ideológiai alapjának megszilárdítása érdekében az osztály folyó évben rendezzen elvi jelentőségű vitaülést a vegetatív hibridek kérdéséről.
Felelős: Manninger Rezső osztályelnök.

7./ Egy Központi Biológiai Kutató Intézet felállítása érdekében az Akadémia a Kormányzat felé fordul, ennek egy része lesz a Botanikai Kutató Intézet.

Az Elnökség megbizsa a Főtitkárt, vegye meg a szükséges intézkedéseket a Kormányzatnál, hogy az elvi jóváhagyást az Akadémia kapja meg.

Felelős: Osztrovszki György főtitkár.

8./ Az Agrártudományok Osztálya nemcsak gépészeti vonalon, hanem az Akadémia V., VI. és VII. Osztályaival is találja meg a módot a kooperációra;

Felelős: Manninger Rezső osztályelnök.

9./ Az V., VI. és VII. osztály vegye fel a szoros kapcsolatot a Magyar Tudományos Akadémia Alkalmazott Matematikai Intézetével.

III.

a./ Budapest keletkezése ezeréves évfordulójának megállapítása.

Rusznay István elnök ismerteti Molnár Erik, a Történettudományi Intézet igazgatójának Budapest keletkezése ezeréves évfordulójának megállapítása tárgyában hozzá intézett levelét.

Molnár Erik elnökségi tag kiegészíti jelentését azzal, hogy 1955-ben Budapest keletkezésének 1000 éves évfordulója megünnepléséhez komoly tudományos alap nincs, azonban szó lehet Budavár 700 éves alapítása évfordulójának megünnepléséről.

Pais Dezső akadémikus és Gerevich László, a Vármúzeum igazgatója kiegészítik az ezeréves évfordulóval kapcsolatos eddig beérkezett és ismertetett szempontokat.

Határozat:

Elnökség úgy határoz, hogy két levelet intéz Pongrácz Kálmán, a Budapesti Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökéhez:

1./ amelyben közli a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének véleményét, mely szerint komoly tudományos alap nincs arra, hogy 1955-ben Budapest keletkezésének ezeréves évfordulóját ünnepeljék, viszont javasolja az Elnökség, hogy Budapest felszabadulásának tizéves évfordulójával egyidejűleg ünnepeljék meg Budavár hétszázéves évfordulóját.

2./ Elnökség kérje fel a Történettudományi Intézetet, hogy nyolc napon belül készítsen részletes szakvéleményt a Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága részére. A szakvéleményt Pais Dezső akadémikus és Gerevich László igazgató egészítsék ki. A szakvélemény atévedésekre is hívja fel a figyelmet.

Felelős: Rusznay István elnök.

Osztorvnszki György főtítkár kéri az Elnökséget, hogy hagyja jóvá az 1954. évben működő Akadémiai Főbizottságok személyi összetételét a megküldött névsor alapján.

Határozat:

- 1./ Elnökség a Biológiai Bizottság kivételével az 1954. évben működő Akadémiai Főbizottságok személyi összetételét elfogadja.
- 2./ Az Akadémia V. Osztálya egészítse ki a Biológiai Bizottságát és a javaslatot terjessze jóváhagyásra Elnökség elé.

Felelős: Maucha Rezső osztályelnök.

K.m.f.t.

A jegyzőkönyv hiteles:

Manninger Rezső s.k.
akadémikus

Németh Gyula s.k.
akadémikus

L. M.
04.